

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร ยุทธศาสตร์การวิจัยประเด็นด้านการท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์การวิจัยประเด็นด้านการท่องเที่ยว มีการกำหนดวิสัยทัศน์การวิจัย คือ “เพิ่มมูลค่าและคุณค่าของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทยผ่านระบบการบริหารจัดการการวิจัยการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล นำการท่องเที่ยวไทยสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์อย่างเป็นธรรมและยั่งยืน” มียุทธศาสตร์การวิจัย ๓ ยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ที่ ๑ ส่งเสริมการวิจัยวาระแห่งชาติทางการท่องเที่ยว ประกอบด้วยกลยุทธ์ภายใต้ ๔ ประเด็น ได้แก่ ๑) การวิจัยเพื่อกำหนดนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวไทยในระดับมหภาค ๒) การวิจัยเพื่อส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของอุทยานการท่องเที่ยวไทย ๓) การวิจัยเพื่อส่งเสริม พัฒนาและจัดการอุปสงค์ทางการตลาดการท่องเที่ยวของไทย และ ๔) การวิจัยเพื่อสร้างและพัฒนากลไกการจัดการการท่องเที่ยวของไทย ยุทธศาสตร์ที่ ๒ สนับสนุนการวิจัยในพื้นที่ที่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวและพื้นที่เชื่อมโยง ประกอบด้วยกลยุทธ์ภายใต้ ๓ ประเด็น ดังนี้ ๑) ส่งเสริมการวิจัยในกลุ่มคลัสเตอร์ภูมิสังคมการท่องเที่ยวใน ๑๔ กลุ่มพื้นที่ ๒) ส่งเสริมการวิจัยในกลุ่มคลัสเตอร์ของทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ และ ๓) ส่งเสริมการวิจัยในกลุ่มคลัสเตอร์ตามระบบโลจิสติกส์ทางการท่องเที่ยว ยุทธศาสตร์ที่ ๓ สนับสนุนการวิจัยเพื่อสร้างระบบบริหารจัดการการวิจัยด้านการท่องเที่ยวของชาติ ประกอบด้วยกลยุทธ์ภายใต้ ๖ ประเด็น ดังนี้ ๑) สนับสนุนการวิจัยเพื่อส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์ความเป็นเลิศทางการวิจัยการท่องเที่ยวของชาติ (National Tourism Excellence Center) ที่สามารถสนับสนุนดำเนินการวิจัยการท่องเที่ยวเชิงเครือข่ายผ่านกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ๒) สนับสนุนการวิจัยเพื่อส่งเสริมการดำเนินการวิจัยการท่องเที่ยวแบบบูรณาการสหวิทยาการ ๓) สนับสนุนการวิจัยเพื่อพัฒนานักวิจัยการท่องเที่ยว ๔) สนับสนุนการวิจัยเพื่อสร้างและพัฒนาวารสารวิชาการและ/หรือการวิจัยการท่องเที่ยวระดับชาติและนานาชาติ ๕) สนับสนุนการวิจัยเพื่อจัดทำฐานข้อมูลด้านการท่องเที่ยว และ ๖) สนับสนุนการวิจัยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสนับสนุนการพัฒนาระบบข้อมูลท่องเที่ยวเชิงแผนที่เป็นระบบและมีเอกลักษณ์ความเป็นไทย

สำหรับเป้าประสงค์การวิจัย อุตสาหกรรมบริการ ซึ่งครอบคลุมถึงการท่องเที่ยว การพัฒนาด้านพลังงาน โลจิสติกส์และเทคโนโลยีสารสนเทศ สร้างเสริมองค์ความรู้เพื่อเป็นพื้นฐานสู่การสร้างศักยภาพและความสามารถในการพัฒนาเศรษฐกิจที่เท่าเทียมและเป็นธรรมอย่างสร้างสรรค์ สมดุลและยั่งยืน โดยคำนึงถึงหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปัจจัยแห่งความสำเร็จของยุทธศาสตร์ และปัจจัยแห่งความสำเร็จของยุทธศาสตร์/กลยุทธ์การวิจัย ประกอบด้วย ๑) รัฐบาลให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาและพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างจริงจัง จัดสรรงบประมาณ เพื่อการวิจัยอย่างเพียงพอและเหมาะสม ๒) หน่วยงานบริหารงานวิจัยมีการบริหารงบประมาณเพื่อการวิจัยการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิภาพ ๓) หน่วยงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีการประสานความร่วมมือบูรณาการการดำเนินการวิจัยภายใต้ยุทธศาสตร์การวิจัยเดียวกันอย่างเข้มแข็งและต่อเนื่อง และ ๔) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาและพัฒนาการท่องเที่ยวมีการประสานความร่วมมือนำผลงานวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาอย่างจริงจัง

ยุทธศาสตร์การวิจัยรายได้ด้านการท่องเที่ยว

๑. หลักการและเหตุผล

การดำเนินการวิจัยในหลายประเด็นและหลากหลายพื้นที่ ด้วยงบประมาณที่จัดสรรโดยเน้นกระจายเม็ดเงินลงตามนโยบายและพันธกิจของแต่ละองค์กร จากเหตุดังกล่าวนี้ งานวิจัยการท่องเที่ยวจึงจัดกระจายทั้งเชิงประเด็น พื้นที่ และงบประมาณ ดังนั้น ภาพรวมของการวิจัยการท่องเที่ยวของประเทศจึงไม่ชัดเจน ไร้ทิศทาง ขาดเอกภาพ ขณะงบประมาณที่สนับสนุนมีจำกัดและจัดสรรเม็ดเงินเพื่ออุดหนุนการวิจัยเกิดขึ้นในลักษณะอย่างกระจายตัว ส่งผลให้การใช้การวิจัยเพื่อชี้แนะและขับเคลื่อนการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ เมื่อวิเคราะห์ในเชิงลึกอย่างรอบด้านแล้ว พบว่า เกิดจากการขาดแผนยุทธศาสตร์การวิจัยรายได้ด้านการท่องเที่ยว ที่เป็นเป้าหมายชี้แนะและกรอบการผลักดันให้การวิจัยการท่องเที่ยวไทยมีทิศทางและมุ่งสัมฤทธิ์ผล ดังนั้น การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การวิจัยรายได้ด้านการท่องเที่ยว จึงเป็นปฐมบทของการสร้างแผนแม่บทในการสนับสนุนและบริหารจัดการวิจัยการท่องเที่ยว ให้สามารถชี้แนะการสร้างความเข้มแข็งของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทยสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์และความยั่งยืนในสังคมโลก รวมทั้งเป็นกรอบการลงทุนเพื่อนำไปสู่การจัดสรรและบริหารจัดการงบประมาณและทรัพยากรการวิจัยการท่องเที่ยวของชาติที่มีประสิทธิภาพ คุ่มค่า และประสิทธิผลในอนาคตต่อไป

๑.๑ สถานการณ์การท่องเที่ยวโลกและภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก

องค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization : WTO) คาดการณ์ว่าในปี ๒๕๖๓ จะมีนักท่องเที่ยวเดินทางระหว่างประเทศเพิ่มขึ้นเป็น ๑.๕๖ พันล้านคน โดยเป็นผู้ที่เดินทางท่องเที่ยวภายในภูมิภาคของตนเองจำนวน ๑.๒ พันล้านคน ในขณะที่อีก ๓๗๘ ล้านคน เป็นผู้เดินทางไกลข้ามจากภูมิภาคหนึ่งไปยังอีกภูมิภาคหนึ่ง หากจำแนกตามภูมิภาคจะพบว่า ยุโรป (๗๑๗ ล้านคน) เป็นภูมิภาคที่จะมีนักท่องเที่ยวมากที่สุด รองลงมาเป็นเอเชียตะวันออกและแปซิฟิก (๓๙๗ ล้านคน) อเมริกา (๒๘๒ ล้านคน) แอฟริกา (๗๗ ล้านคน) ตะวันออกกลาง (๖๙ ล้านคน) และเอเชียใต้ (๑๙ ล้านคน) ตามลำดับ

องค์การการท่องเที่ยวโลกระบุว่า ภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกมีความสำคัญด้านการท่องเที่ยวเป็นอันดับ ๒ ของโลก รองจากยุโรป โดยมีส่วนแบ่งการตลาดร้อยละ ๒๐.๐ ของจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งหมดของโลก ซึ่งในช่วงปี ๒๕๓๓-๒๕๕๑ การท่องเที่ยวในภูมิภาคนี้มีแนวโน้มของส่วนแบ่งการตลาดเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากนักท่องเที่ยว ๕๕.๘ ล้านคน ในปี ๒๕๓๓ เป็น ๑๘๔.๑ ล้านคน ในปี ๒๕๕๑ หรือเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๑๒.๗ ในปี ๒๕๓๓ เป็นร้อยละ ๒๐.๐ ในปี ๒๕๕๑ โดยภูมิภาคที่มีอัตราการเติบโตค่อนข้างสูง ได้แก่ เอเชียแปซิฟิกด้านเหนือ ซึ่งเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๖.๐ ในปี ๒๕๓๓ เป็นร้อยละ ๑๑.๐ ในปี ๒๕๕๑ และเอเชียแปซิฟิกด้านใต้เพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๔.๘ ในปี ๒๕๓๓ เป็นร้อยละ ๖.๗ ในปี ๒๕๕๑

สถานการณ์การท่องเที่ยวไทย

การท่องเที่ยวถือเป็นแหล่งรายได้หลักที่สำคัญของประเทศไทย โดยในปี ๒๕๕๑ รายรับจากการท่องเที่ยวของไทยจัดอยู่ในอันดับ ๑ ของภูมิภาคอาเซียน ภาคการท่องเที่ยวสร้างรายได้ให้กับประเทศไทยร้อยละ ๙ ของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) และมีการจ้างงานกว่า ๑.๙ ล้านคน คิดเป็นร้อยละ ๕ ของจำนวนแรงงานทั้งหมดภายในประเทศ หากพิจารณาสถิตินักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมายังประเทศไทย พบว่า จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางเข้ามาประเทศไทยเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี ๒๕๕๔ ประเทศไทยมีจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติทั้งหมด ๑๙,๒๓๐,๔๗๐ คน หรือเพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๓ ร้อยละ ๒๐.๖๗ (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, ๒๕๕๖) สำหรับแนวโน้มการท่องเที่ยวของประเทศไทย มีการคาดการณ์ว่า จะมีจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติโดยรวมเพิ่มขึ้นภายในปี ๒๕๕๖ มากกว่า ๒๐ ล้านคน/ครั้ง ขณะที่ระยะเวลาพำนักเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวและรายได้ด้านการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น โดยใน

ปี ๒๕๕๔ ระยะเวลาพำนักเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติอยู่ที่ ๙.๖๔ วัน โดยเพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๓ จำนวน ๐.๕๒ หรือร้อยละ ๕.๗๐ และรายได้จากการท่องเที่ยวคิดเป็นมูลค่า ๗๓๔,๕๙๑.๔๖ ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๓ ร้อยละ ๒๓.๙๒ โดยค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติอยู่ที่ ๔,๕๐๕.๒๕ บาท/คน/วัน ในปี ๒๕๕๔ หรือเพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๓ ร้อยละ ๐.๑๗ ไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยว ๗๗๖,๒๑๗.๒๐ ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๘.๔๑ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, ๒๕๕๕) จากการจัดอันดับของ The Travel & Tourism Competitiveness ในปี ๒๕๕๒ ของ World Economic Forum (WEF) พบว่า ภาพรวมขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการเดินทางท่องเที่ยวของไทยจัดอยู่ในอันดับ ๓ ของภูมิภาคอาเซียน (ASEAN) รองจากสิงคโปร์และมาเลเซียเท่านั้น (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๒ : ๔)

ปัจจัยกระตุ้นการท่องเที่ยวของประเทศประกอบด้วยปัจจัยภายในและภายนอก โดยปัจจัยภายในที่สำคัญ เช่น ทรัพยากรการท่องเที่ยว ความปลอดภัย โครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก สินค้าของที่ระลึก ภาพลักษณ์ การประชาสัมพันธ์ การเมือง เศรษฐกิจ และสังคมภายในประเทศ เป็นต้น ในขณะที่ปัจจัยภายนอก เช่น สภาวะเศรษฐกิจและการเมืองของโลก ความนิยมในการท่องเที่ยว การขยายเส้นทางคมนาคม การเปลี่ยนนโยบายระหว่างประเทศ เป็นต้น ซึ่งปัจจัยดังกล่าวมีผลกระทบต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยปัจจัยกระตุ้นอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของไทยที่สำคัญในระยะปัจจุบันคือ นโยบายของรัฐบาล (นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี) ซึ่งต้องการเร่งเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวทั้งในและนอกประเทศ การก้าวไปสู่ความเป็นประชาคมอาเซียน (ASEAN Community : AC) การส่งเสริมเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ (Creative Economy) แนวโน้มของเศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) การพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางของภูมิภาค (Hub) ในด้านต่างๆ โดยเฉพาะศูนย์กลางทางการบินภูมิภาค การขยายตัวของธุรกิจสายการบินต้นทุนต่ำ (Low Cost Airline) เป็นต้น นอกจากนี้ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ ที่มุ่งน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะยุทธศาสตร์การสร้างเศรษฐกิจฐานความรู้และสร้างปัจจัยแวดล้อมเกี่ยวกับการท่องเที่ยว โดยสนับสนุนให้ไทยเป็น “ศูนย์กลางการผลิตสินค้าและบริการในภูมิภาคบนฐานแนวคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม” ดังนั้น แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงและเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์จึงสนับสนุนให้การท่องเที่ยวไทยพัฒนาบนฐานความเป็นไทย ที่มีความหลากหลายทางด้านภูมิสังคมและวัฒนธรรม

๑.๒ ภาพรวมการวิจัยการท่องเที่ยวไทย

การวิจัยการท่องเที่ยวไทยในอดีตที่ผ่านมา ส่วนใหญ่เป็นการวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้และเป็นการวิจัยเฉพาะสาขา (Single Discipline) โดยมุ่งเน้นประเด็นการส่งเสริมการตลาดและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในระดับจุลภาคที่กระตุ้นเศรษฐกิจ การสนับสนุนทุนวิจัยการท่องเที่ยวกระจุกตัวในพื้นที่เป้าหมายและมีลักษณะกระจายเม็ดเงินอย่างไร้ทิศทางไปตามพื้นที่ต่างๆ ทั่วประเทศ อีกทั้งการวิจัยท่องเที่ยวยังขาดการบูรณาการกับศาสตร์สาขาอื่นๆ และมีข้อจำกัดด้านวิธีวิทยา (Research Methodologies) ที่เน้นนักวิจัยเป็นศูนย์กลาง ขาดการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมจากภาคีทางการท่องเที่ยว (Participatory Action Research) จากสถานการณ์ดังกล่าว สะท้อนภาพว่า “ประเทศไทยควรสนับสนุนการวิจัยการท่องเที่ยวที่เป็น การวิจัยร่วมสาขา (Trans-disciplinary Research) ที่บูรณาการกับศาสตร์อื่นๆ บนฐานการมีส่วนร่วมที่ ผลการวิจัยเกิดจากการปฏิบัติจริง” จึงจะสามารถนำผลการวิจัยไปขยายผลและใช้เพื่อตอบสนองความต้องการความรู้เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศ

๑.๓ ผลงานวิจัยที่เคยมีมาแล้วในอดีต ช่องว่างการวิจัย และประเด็นที่สำคัญของการวิจัยที่เกี่ยวกับด้านการท่องเที่ยวที่เป็นที่ต้องการของประเทศ

เนื่องจากการท่องเที่ยวมีส่วนเกี่ยวข้องกับหลายๆ หน่วยงาน ทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน รวมทั้งการเกี่ยวข้องกับงบประมาณจำนวนมากหรือเป็นรายได้หลักๆ แต่สิ่งที่พบเห็นอย่างมาก คือการขาด

การบูรณาการ ทั้งหน่วยงานและงานวิจัย ซึ่งพบว่า ไม่มีหน่วยงานหลักจริงๆ ที่สามารถดูภาพรวมได้ และงานวิจัยที่เกิดขึ้นได้มีการกำหนดทิศทางที่ไปในทิศทางเดียวกัน จึงทำให้เกิดการขาดทิศทางที่ชัดเจนและขาดหน่วยงานที่เป็นแม่ข่ายดำเนินงาน

๑.๔ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและจุดแข็งจุดอ่อนในประเด็นการพัฒนาและการวิจัยด้านการท่องเที่ยวที่เป็นที่ต้องการของประเทศ

๑) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สถาบันอุดมศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน

๒) จุดแข็งจุดอ่อนในประเด็นพัฒนาและวิจัยด้านการท่องเที่ยว

จุดแข็ง การท่องเที่ยวถือเป็นรายได้หลักของประเทศได้ เนื่องจากมีผู้ที่เกี่ยวข้องในหลายๆ ภาคส่วน งบประมาณที่เกิดขึ้น จึงมีมาก และประเทศไทยถือได้ว่าเป็นประเทศที่ต่างประเทศให้ความสนใจอย่างมาก ถือได้ว่าเป็นอันดับต้นๆ ก็ว่าได้ ดังนั้นหากมีการบริหารจัดการที่ดีย่อมทำให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

จุดอ่อน การท่องเที่ยวมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมากมายจึงทำให้ไม่สามารถหน่วยงานที่สามารถเป็นแกนกลางได้จริง ทำให้ขาดการบูรณาการเพื่อให้เกิดทิศทางพัฒนาการท่องเที่ยวได้ชัดเจน ดังนั้นงานวิจัยจะมีส่วนส่งเสริมในการเสริมสร้างให้เกิดการพัฒนาวิจัยไปทิศทางเดียวกัน

๑.๕ นโยบายและยุทธศาสตร์ซึ่งเป็นที่มาของยุทธศาสตร์การวิจัยรายประเด็นด้านการท่องเที่ยวที่เป็นที่ต้องการของประเทศ

ตาราง ๑ ยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวของหน่วยงานต่างๆ

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.)	สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.)	กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (กก.)
นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ ๘ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙)	แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙)	แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙
<p>ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ ๒ การสร้างศักยภาพและความสามารถในการพัฒนาทางเศรษฐกิจ</p> <p>เป้าประสงค์การวิจัย</p> <p>อุตสาหกรรมบริการ ซึ่งครอบคลุมถึงการท่องเที่ยว การพัฒนาด้านพลังงาน โลจิสติกส์และเทคโนโลยีสารสนเทศ สร้างเสริมองค์ความรู้เพื่อเป็นพื้นฐานสู่การสร้างศักยภาพและความสามารถในการพัฒนาเศรษฐกิจที่เท่าเทียมและเป็นธรรมอย่างสร้างสรรค์ สมดุลและยั่งยืน โดยคำนึงถึงหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง</p> <p>เป้าหมาย</p> <p>๑) มีจำนวนผลการวิจัยที่มีการนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจและสาธารณะในระดับชุมชนท้องถิ่นและระดับประเทศเพิ่มขึ้น</p> <p>๒) มีการจัดสรรงบประมาณการวิจัยให้หน่วยงานภาครัฐ</p>	<p>เป็นแผนยุทธศาสตร์ที่ ยึดวิสัยทัศน์ปี ๒๕๗๐ น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้และมุ่งสร้างภูมิคุ้มกันให้ประเทศ พร้อมเผชิญการเปลี่ยนแปลง ซึ่งมีวิสัยทัศน์ “สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ด้วยความเสมอภาค เป็นธรรมและมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง”</p> <p>มียุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว คือ ยุทธศาสตร์การสร้างเศรษฐกิจฐานความรู้และ</p>	<p>๑. วิสัยทัศน์ “ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ มีความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวในระดับโลก สามารถสร้างรายได้และกระจายรายได้โดยคำนึงถึงความเป็นธรรมสมดุลและยั่งยืน”</p> <p>๒. เป้าประสงค์ ให้แหล่งท่องเที่ยวของไทยมีคุณภาพโดยการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของประเทศเพิ่มขึ้นและรายได้จากการท่องเที่ยวของประเทศเพิ่มขึ้น โดยเน้นการพัฒนากิจกรรมที่สร้างมูลค่าและคุณค่า ตลอดจนสร้างรายได้และกระจายรายได้สู่ชุมชนโดยคำนึงถึงความสมดุลและยั่งยืน</p>

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.)	สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.)	กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (กก.)
<p>นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ ๘ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙)</p>	<p>แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙)</p>	<p>แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙</p>
<p>ภายใต้ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ ๒ คิดเป็นส่วนเพิ่มขึ้น</p> <p>ยุทธศาสตร์การวิจัยนี้มุ่งเน้นการวิจัยเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตทางการเกษตร ซึ่งครอบคลุมการสร้างมูลค่าผลผลิตทางการเกษตร ป่าไม้และประมง รวมทั้งการพัฒนาและจัดการองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและเศรษฐกิจสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ ยังมุ่งเน้นการวิจัยเพื่อการพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตทางอุตสาหกรรมและอุตสาหกรรมบริการ ซึ่งครอบคลุมถึงการท่องเที่ยว การพัฒนาด้านพลังงาน โลจิสติกส์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยคำนึงถึงบทบาทการแข่งขันของประเทศภายใต้การเปลี่ยนแปลง ทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติ รวมทั้งสัมพันธ์ภาพกับประเทศเพื่อนบ้าน และสร้างองค์ความรู้เพื่อรองรับการก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยดำเนินการบนพื้นฐานของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และมุ่งก่อให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะ โดยในระดับภูมิภาค อาจมุ่งเน้นในประเด็นสำคัญที่มีความจำเป็นต้องการผลงานวิจัยในพื้นที่ด้วย ทั้งนี้ ได้กำหนดกลยุทธ์การวิจัยที่ให้ความสำคัญในเรื่องต่างๆ</p> <p>โดยกลยุทธ์การวิจัยที่ ๔ การพัฒนาศักยภาพระดับคุณภาพบริการในอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว ประกอบด้วยแผนงานวิจัย ดังนี้</p> <p>๔.๑ การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวและรูปแบบการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรม</p> <p>๔.๒ การวิจัยเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนกับการพัฒนาการท่องเที่ยวตามอัตลักษณ์ของท้องถิ่น</p> <p>๔.๓ การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพบุคคลในชุมชนเพื่อการจัดการด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพื่อให้ประชาชนสามารถจัดการท่องเที่ยวได้ด้วยตนเอง</p> <p>๔.๔ การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นให้เกิดการสร้างรายได้และการบริหารทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน</p> <p>๔.๕ การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน</p> <p>๔.๖ การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยว</p> <p>๔.๗ การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งเชื่อมโยงถึงการสร้างคุณค่าทางสังคมและวัฒนธรรม</p> <p>๔.๘ การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์</p>	<p>สร้างปัจจัยแวดล้อม ซึ่งสนับสนุนให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการผลิตสินค้าและบริการในภูมิภาคบนพื้นฐานแนวคิดสร้างสรรค์และสร้างนวัตกรรม รวมทั้งต่อยอดองค์ความรู้ให้สามารถสนับสนุนการสร้างมูลค่าในการปรับโครงสร้างภาคการผลิตและบริการทุกขั้นตอนตลอดห่วงโซ่อุปทาน เพื่อให้เศรษฐกิจสร้างสรรค์เป็นพลังขับเคลื่อนใหม่ไปสู่เศรษฐกิจที่สมดุลและยั่งยืนในระยะยาว พร้อมสร้างบรรยากาศที่เสรีและเป็นธรรมให้เอื้อต่อการผลิต การค้าและการลงทุน รวมทั้งการพัฒนาผู้ประกอบการใหม่ สร้างเครือข่ายโครงสร้างพื้นฐานและโลจิสติกส์ภายในที่เชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาค</p> <p>โดยมีแนวทางการพัฒนาภาคบริการ ที่สร้างมูลค่าเพิ่มให้สาขารัฐกิจที่มีศักยภาพ ยกระดับคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและชุมชน ให้เป็นแหล่งสร้างรายได้หลักของประเทศ รวมถึงเป็นแหล่งกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นที่สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการกระจายผลประโยชน์จากการพัฒนาได้อย่างเป็นธรรม โดย</p> <p>- เสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจบริการ บนฐานความเป็นไทย การสร้างนวัตกรรมและต่อยอดความรู้</p> <p>- ขยายฐานการผลิต</p>	<p>๓. เป้าหมาย</p> <p>๑) อันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๑๕ อันดับ หรือเป็น ๑-๕ ของทวีปเอเชีย โดยแบ่งเป็น</p> <p>(๑) อันดับขีดความสามารถด้านกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๑๕ อันดับ หรือเป็น ๑-๕ ของทวีปเอเชีย</p> <p>(๒) อันดับขีดความสามารถด้านสภาวะแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการดำเนินการเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๑๐ อันดับ หรือเป็น ๑-๕ ของทวีปเอเชีย</p> <p>(๓) อันดับขีดความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ ธรรมชาติและวัฒนธรรม เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๑๐ อันดับ หรือเป็น ๑-๕ ของทวีปเอเชีย</p> <p>๒) รายได้จากการท่องเที่ยวของประเทศเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ ๕</p> <p>๓) กลุ่มคลัสเตอร์ด้านการท่องเที่ยวได้รับการพัฒนา ๑๔ กลุ่มคลัสเตอร์</p> <p>๔. ยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย ๕ ยุทธศาสตร์ ดังนี้</p> <p>๑) ยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยว เช่น พัฒนาและปรับปรุงระบบโลจิสติกส์ การสร้างโครงข่ายเส้นทางคมนาคมและระบบเชื่อมโยงการเดินทางท่องเที่ยวกับประเทศเพื่อนบ้านและในภูมิภาค เป็นต้น</p> <p>๒) ยุทธศาสตร์การพัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวให้มีความยั่งยืน เช่น พัฒนายกระดับคุณภาพและแหล่งท่องเที่ยวใหม่ในเชิงกลุ่มพื้นที่ที่มีศักยภาพ การฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว ฯลฯ</p> <p>๓) ยุทธศาสตร์การพัฒนาสินค้าและบริการและปัจจัยสนับสนุนการ</p>

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.)	สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.)	กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (กก.)
<p>นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ ๘ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙)</p>	<p>แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙)</p>	<p>แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙</p>
<p>๔.๙ การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยวทางทะเล</p> <p>๔.๑๐ การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ</p> <p>๔.๑๑ การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยวเชิงเกษตร</p> <p>๔.๑๒ การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์</p> <p>๔.๑๓ การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับการจัดการประชุมและการจัดแสดงนิทรรศการต่างๆ (MICE Tourism-Meeting, Incentive, Convention, Exhibition Tourism)</p> <p>นอกจาก ๕ ยุทธศาสตร์การวิจัยดังกล่าวแล้ว เมื่อพิจารณาความสำคัญกลุ่มเรื่องวิจัยที่ควรมุ่งเน้นโดยคำนึงถึงวิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้น ความต้องการผลงานวิจัยและความรู้เพื่อเร่งแก้ไขปัญหาและนำไปสู่การเสริมสร้างและการพัฒนาประเทศโดยเร็ว ประการสำคัญ เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งในระดับภูมิภาค อาจมุ่งเน้นในกลุ่มเรื่องที่มีความจำเป็น ต้องการผลงานวิจัยในพื้นที่ด้วย ดังนั้น จึงกำหนด กลุ่มเรื่องวิจัยที่ควรมุ่งเน้น ๑๓ กลุ่มเรื่อง การท่องเที่ยวอยู่ในกลุ่มเรื่องเร่งด่วนเช่นกัน คือ</p> <p>การบริหารจัดการการท่องเที่ยว เป็นการวิจัยเพื่อการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและการมีส่วนร่วมของชุมชนกับการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยคำนึงถึงความเชื่อมโยงกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน</p> <p>เป้าประสงค์ คือ สร้างคุณค่าจากวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น สร้างรายได้ให้กับชุมชน เพิ่มรายได้ให้กับประเทศและนำไปสู่การสร้างเสริมภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศและคาดว่าจะใช้ปีละ ๒,๗๐๐ ล้านบาท</p>	<p>และหาตลาดภาคธุรกิจที่มีศักยภาพ ออกสู่ตลาดต่างประเทศ</p> <ul style="list-style-type: none"> - พัฒนาปัจจัยให้เอื้อต่อการส่งเสริมการลงทุนธุรกิจบริการภายในประเทศ การดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน - พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงธรรมชาติและพัฒนาระดับคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวในเชิงกลุ่มพื้นที่ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและชุมชน - บริหารจัดการท่องเที่ยวให้เกิดสมดุลและยั่งยืน - เสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคเอกชนท้องถิ่น ชุมชน ผู้ประกอบการรายย่อยและวิสาหกิจชุมชนในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว 	<p>ท่องเที่ยว เช่น การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ กิจกรรม นวัตกรรมและมูลค่าเพิ่มด้านการท่องเที่ยว การเสริมสร้างโอกาสและแรงจูงใจเพื่อพัฒนาการค้า การลงทุนด้านการท่องเที่ยว การพัฒนามาตรฐานสินค้าและบริการท่องเที่ยว การป้องกันและรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว ฯลฯ</p> <p>๔) ยุทธศาสตร์การสร้างความปลอดภัยและส่งเสริมการท่องเที่ยว เช่น สร้างและเผยแพร่ภาพลักษณ์ด้านการท่องเที่ยว สร้างสภาพแวดล้อมและพัฒนาระบบสนับสนุนการตลาดท่องเที่ยว สร้างกระแสการรับรู้เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าการท่องเที่ยว ฯลฯ</p> <p>๕) ยุทธศาสตร์การส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว เช่น การสร้างและพัฒนาโลกในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาท่องเที่ยว เป็นต้น</p>

๒. วิสัยทัศน์การวิจัย

เพิ่มมูลค่าและคุณค่าของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทยผ่านระบบการบริหารจัดการการวิจัยการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล นำการท่องเที่ยวไทยสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์อย่างเป็นธรรมและยั่งยืน

๓. พันธกิจการวิจัย

สร้างและถ่ายทอดองค์ความรู้ผ่านกระบวนการวิจัยการท่องเที่ยวแบบบูรณาการด้วยกลไกและระบบการบริหารจัดการการวิจัยการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมเชิงเครือข่ายพหุภาคีในพื้นที่ที่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวและพื้นที่เชื่อมโยงอย่างเป็นรูปธรรมสู่การท่องเที่ยวไทยเชิงสร้างสรรค์อย่างเป็นธรรมและยั่งยืน

๔. ยุทธศาสตร์/กลยุทธ์การวิจัย

ยุทธศาสตร์การวิจัยรายประเด็นด้านการท่องเที่ยว ประกอบด้วย ๓ ยุทธศาสตร์ คือ

๔.๑ ส่งเสริมการวิจัยวาระแห่งชาติทางการท่องเที่ยว

๔.๒ สนับสนุนการวิจัยในพื้นที่ที่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวและพื้นที่เชื่อมโยง

๔.๓ สนับสนุนการวิจัยเพื่อสร้างระบบบริหารจัดการการวิจัยด้านการท่องเที่ยวของชาติ

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ ส่งเสริมการวิจัยวาระแห่งชาติทางการท่องเที่ยว ประกอบด้วยกลยุทธ์ภายใต้ ๔ ประเด็น ประกอบด้วย ๑) การวิจัยเพื่อกำหนดนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวไทยในระดับมหภาค ๒) การวิจัยเพื่อส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของอุทยานการท่องเที่ยวไทย ๓) การวิจัยเพื่อส่งเสริม พัฒนาและจัดการอุปสงค์ทางการตลาดการท่องเที่ยวของไทย และ ๔) การวิจัยเพื่อสร้างและพัฒนากลไกการจัดการการท่องเที่ยวของไทย

กลยุทธ์ที่ ๑ การวิจัยเพื่อกำหนดนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวไทยในระดับมหภาค

การกำหนดนโยบายในการพัฒนาการท่องเที่ยวของไทยในระดับมหภาคต้องวางอยู่บนพื้นฐานของโครงสร้างอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ที่ต้องศึกษาทั้งความต้องการของนักท่องเที่ยวและศักยภาพของผู้ประกอบการการท่องเที่ยว การลงทุนและรายได้จากการท่องเที่ยว (Tourism Satellite Account) รวมถึงผลกระทบจากการท่องเที่ยวที่เกิดจากปัจจัยภายในและภายนอกประเทศ โดยเฉพาะด้านผลกระทบและการเตรียมความพร้อมของไทยต่อความเป็นประชาคมอาเซียน ผลกระทบทางเศรษฐกิจการท่องเที่ยวของชาติ ทั้งการไหลเวียนเงินตรา การไหลออก (Leakage) และรายได้คงเหลือ (Retained Value) การกำหนดจุดยืนทางการท่องเที่ยวของชาติในอนาคต (Thailand Tourism Positioning) การพัฒนาโลจิสติกส์ทางการท่องเที่ยว (Tourism Logistics) และการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว โดยมีแนวทางดังนี้

แนวทางการวิจัย

๑) ส่งเสริมการวิจัยเพื่อวิเคราะห์ กำหนดและปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทย

๒) ส่งเสริมการวิจัยเพื่อเตรียมความพร้อมของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและทรัพยากรมนุษย์

สู่การรวมกลุ่มประชาคมอาเซียน โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (Asean Economic Community : AEC) และประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community)

๓) ส่งเสริมการวิจัยเพื่อวิเคราะห์ผลกระทบทางเศรษฐกิจการท่องเที่ยวของชาติ

๔) ส่งเสริมการวิจัยเพื่อกำหนดจุดยืนทางการท่องเที่ยวของชาติในอนาคต

๕) ส่งเสริมการวิจัยเพื่อพัฒนาระบบโลจิสติกส์ทางการท่องเที่ยว

๖) ส่งเสริมการวิจัยเพื่อพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยว

๗) ส่งเสริมการวิจัยเพื่อพัฒนาและกำหนดนโยบายการท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มการกระจายรายได้และความรับผิดชอบ

๘) ส่งเสริมการวิจัยเพื่อกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจในภูมิภาคอาเซียน โดรนใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือ

๙) ส่งเสริมการวิจัยเชิงนโยบายเชิงรุกเพื่อการพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมบริการในภูมิภาคอาเซียน

๑๐) ส่งเสริมการวิจัยการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับบริบทสากล

๑๑) ส่งเสริมการวิจัยเพื่อกำหนดนโยบายระดับชาติในการเชื่อมโยงอุตสาหกรรมต้นน้ำของไทยกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมปลายน้ำ

๑๒) ส่งเสริมการวิจัยเพื่อกำหนดนโยบายระดับชาติ เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาการท่องเที่ยวไทย ภายใต้แนวคิด Low Volume High Income

กลยุทธ์ที่ ๒ การวิจัยเพื่อส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทย

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทยที่ผ่านมาประสบกับภาวะวิกฤติด้านคุณภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยว และเผชิญกับผลกระทบเชิงลบต่อสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ สังคมและวัฒนธรรม แม้คุณภาพการบริการของไทยจะสามารถแข่งขันกับประเทศคู่แข่งได้ แต่ก็ยังต้องการการส่งเสริมมาตรฐานอีกหลายด้านเพื่อให้เป็นประเทศเป้าหมายหลักของการเดินทางที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้บนฐานความเป็นไทย โดยมีแนวทางดังนี้

แนวทางการวิจัย

๑) ส่งเสริมการวิจัยเพื่อค้นหาศักยภาพทางการท่องเที่ยวรายสาขา (Tourism Sector) ที่สร้างรายได้ให้กับประเทศอย่างแท้จริง

๒) ส่งเสริมการวิจัยเพื่อสร้างมูลค่าและคุณค่าเพิ่มทางการท่องเที่ยว

๓) ส่งเสริมการวิจัยเพื่อเสริมสร้างและรักษามาตรฐานคุณภาพการบริการ

๔) ส่งเสริมการวิจัยเพื่อประเมินความเสี่ยงและลดผลกระทบเชิงลบที่เกิดขึ้นกับฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวของชาติ

๕) ส่งเสริมการวิจัยเพื่อสร้างค่านิยมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว

๖) ส่งเสริมการวิจัยเพื่อประเมินความเสี่ยงและลดผลกระทบเชิงลบ (จากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว) ต่อฐานความเป็นไทย

๗) ส่งเสริมการวิจัยเพื่อหามาตรการเฝ้าระวัง ป้องกัน และแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ และยาเสพติดจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

๘) ส่งเสริมการวิจัยเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่ใช้ทักษะในการจัดการสูง และแตกต่าง เพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของประเทศ

๙) ส่งเสริมการวิจัยเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับกลุ่มประเทศอินโดจีน

๑๐) ส่งเสริมการวิจัยเพื่อทบทวนการกำหนดจุดยืน (Positioning) ของไทย ในการเป็นศูนย์กลางการบินในภูมิภาค ซึ่งสร้างการรั่วไหลทางรายได้ (Leakage) ในระดับสูง

๑๑) ส่งเสริมการวิจัยเพื่อควบคุมการสร้างโรงแรมในเมืองท่องเที่ยวหลัก

๑๒) ส่งเสริมการวิจัยเพื่อการจัดระเบียบพื้นที่สาธารณะในแหล่งท่องเที่ยว

กลยุทธ์ที่ ๓ การวิจัยเพื่อส่งเสริมพัฒนาและจัดการอุปสงค์ทางการตลาดการท่องเที่ยวของไทย

นักท่องเที่ยวกลุ่มคุณภาพที่มีกำลังซื้อสูงและน่าจับตามองของโลกในปัจจุบันมี ๒ กลุ่มประเทศ คือ ๑) กลุ่มประเทศ BRIC ซึ่งประกอบด้วย บราซิล รัสเซีย อินเดีย และจีน เพราะเป็นกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาที่มีประชากรจำนวนมาก และมีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะในช่วงก่อนเกิดวิกฤติเศรษฐกิจโลก ในปี ๒๕๕๑ BRIC มีส่วนส่งเสริมให้เศรษฐกิจโลกขยายตัวสูงถึงร้อยละ ๕.๙ และจากการคำนวณโดยอาศัยข้อมูลจาก IMF พบว่า ในปี ๒๕๕๒ BRIC จะมีสัดส่วนใน GDP โลกประมาณร้อยละ ๑๕.๔ สะท้อนให้เห็นบทบาทของ BRIC ที่ทวีความสำคัญมากขึ้นต่อเศรษฐกิจโลก (โพสท์ทูเดย์ ฉบับวันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๕๒, <http://learners.in.th> เข้าถึงวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๕๔) กลุ่มประเทศดังกล่าว จึงเป็น

ตลาดนักท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่ที่ประเทศไทยต้องให้ความสนใจและแสวงหากลยุทธ์ในการเจาะกลุ่มนักท่องเที่ยวคุณภาพในกลุ่มประเทศนี้ ๒) กลุ่มประเทศ Gulf Cooperation Council (GCC) ซึ่งประกอบด้วย กาตาร์ โอมาน สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ บารุเรน คูเวต และซาอุดีอาระเบีย เป็นตลาดนักท่องเที่ยวที่มีกำลังซื้อสูงที่สำคัญในอนาคต และตั้งแต่เหตุการณ์ก่อวินาศกรรมในสหรัฐอเมริกา ส่งผลให้นักท่องเที่ยวในกลุ่มประเทศนี้หันเหการท่องเที่ยวจากสหรัฐอเมริกาและยุโรปสู่ภูมิภาคเอเชียมากขึ้น นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวจากตะวันออกกลางนิยมเข้ารับบริการทางการแพทย์จากโรงพยาบาลเอกชนในต่างประเทศ รวมทั้งประเทศไทยเป็นจำนวนมาก (กรมเอเชียใต้ ตะวันออกกลางและแอฟริกา กระทรวงการต่างประเทศ <http://sameaf.mfa.go.th> เข้าถึงวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๕๔) นักท่องเที่ยว ๒ กลุ่มนี้จึงเป็นกลุ่มที่มีแนวโน้มสร้างรายได้สูงให้กับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของไทย อย่างไรก็ตาม การท่องเที่ยวไทยยังต้องส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในประเทศ (Domestic Tourism) ต้องรักษานักท่องเที่ยวเดิมไว้เพื่อก่อให้เกิดการท่องเที่ยวซ้ำและเกิดการใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้น โดยส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวที่วางอยู่บนฐานความเป็นไทย ซึ่งประกอบด้วยแนวทาง ดังนี้

แนวทางการวิจัย

- ๑) ส่งเสริมการวิจัยเพื่อคั่นหานักท่องเที่ยวกลุ่มคุณภาพโดยเน้นกลุ่ม BRIC และ GCC เพื่อความเป็นเอกภาพ
- ๒) ส่งเสริมการวิจัยเพื่อรักษานักท่องเที่ยวเดิมเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวซ้ำ
- ๓) ส่งเสริมการวิจัยเพื่อส่งเสริมการตลาดที่วางอยู่บนฐานอัตลักษณ์ (ท้องถิ่น) (ภาพลักษณ์) และศักยภาพของประเทศ
- ๔) ส่งเสริมการวิจัยเพื่อสร้าง (อัตลักษณ์ท้องถิ่น) ภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวไทย
- ๕) ส่งเสริมการวิจัยเพื่อ (ประเมินศักยภาพ ทิศทาง และพฤติกรรมการท่องเที่ยวของกลุ่มนักท่องเที่ยวของกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทย) กระตุ้นการท่องเที่ยวภายในประเทศ

กลยุทธ์ที่ ๑.๔ การวิจัยเพื่อสร้างและพัฒนากลไกการจัดการการท่องเที่ยวของไทย

กลไกการจัดการการท่องเที่ยวระดับชาติของไทย ต้องเร่งปรับโครงสร้างการทำงานเชิงเครือข่ายระหว่างองค์กร (ภาครัฐ ท้องถิ่น และเอกชน) ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมในระดับต่างๆ ทั้งระดับชุมชน ท้องถิ่น อำเภอ จังหวัด กลุ่มจังหวัด ภาค ประเทศ ภูมิภาคและโลก อีกทั้งยังต้องใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการสร้างการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับกลไกและหน่วยงานที่รับผิดชอบและเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของไทยในระดับต่างๆ โดยมีแนวทางดังนี้

แนวทางการวิจัย

- ๑) ส่งเสริมการวิจัยเพื่อปรับโครงสร้างการทำงานเชิงเครือข่ายระหว่างกระทรวง หน่วยงานและองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชาติ
- ๒) ส่งเสริมการวิจัยเพื่อสร้างเครือข่ายการจัดการการท่องเที่ยวในระดับต่างๆ แบบพหุภาคี
- ๓) ส่งเสริมการวิจัยเพื่อใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือสร้างการเรียนรู้ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับหน่วยงาน องค์กร ชุมชนและภาคอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
- ๔) ส่งเสริมการวิจัยเพื่อสร้างกลไกรองรับการกระจายรายได้และความรับผิดชอบต่ออย่างเป็นธรรม
- ๕) ส่งเสริมการวิจัยเพื่อสร้างกฎระเบียบและข้อบังคับที่เอื้อต่อการส่งเสริมการบริการและการบริหารการท่องเที่ยวที่ยุติธรรมและเป็นธรรม
- ๖) ส่งเสริมการวิจัยเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถนำรายได้จากการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและอ้อมมาใช้ประโยชน์พัฒนาชุมชนที่เป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน
- ๗) ส่งเสริมการวิจัยเพื่อขับเคลื่อนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวให้สามารถทำหน้าที่เป็น Marketing Intelligence Unit

๘) ส่งเสริมการวิจัยเพื่อพัฒนาศักยภาพพิสาทกิจการท่องเที่ยวไทย

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ สนับสนุนการวิจัยในพื้นที่ที่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวและพื้นที่เชื่อมโยง

ยุทธศาสตร์การวิจัยเพื่อส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของอุทยานการท่องเที่ยวไทยและพื้นที่เชื่อมโยง ซึ่งใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง (Area-Based) โดยเน้นให้การสนับสนุนทุนและดำเนินการวิจัยในพื้นที่ที่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวและพื้นที่เชื่อมโยงเท่านั้น โดยใช้กลยุทธ์การวิจัยที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่ ๑ หากสามารถดำเนินการดังกล่าว จะสามารถเพิ่มพลังของทรัพยากรการวิจัยทั้งหมดเพื่อสร้างผลการวิจัยที่ตอบสนองเป้าหมายยุทธศาสตร์และการนำผลการวิจัยที่ได้ไปสู่การใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง โดยแบ่งเป็น ๓ กลุ่ม ได้แก่ ๑) กลุ่มคลัสเตอร์ภูมิสังคมการท่องเที่ยว ๒) กลุ่มคลัสเตอร์ของทรัพยากรทางการท่องเที่ยว และ ๓) กลุ่มคลัสเตอร์ตามระบบโลจิสติกส์ทางการท่องเที่ยว

กลยุทธ์ที่ ๑ ส่งเสริมการวิจัยในกลุ่มคลัสเตอร์ภูมิสังคมการท่องเที่ยวใน ๑๔ กลุ่มพื้นที่กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ได้ใช้แนวคิดกลุ่มคลัสเตอร์ด้านการท่องเที่ยวในการพัฒนาการท่องเที่ยว ๒๕๕๒-๒๕๕๕ โดยแบ่งเป็น ๑๔ กลุ่ม ประกอบด้วย ๑) กลุ่มท่องเที่ยวหน้าพอรัน ๒) กลุ่มท่องเที่ยวเชิงนิเวศและผจญภัย ๓) กลุ่มท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนา ๔) กลุ่มท่องเที่ยวมรดกโลกเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ๕) กลุ่มท่องเที่ยววิถีชีวิตกลุ่มแม่น้ำภาคกลาง ๖) กลุ่มท่องเที่ยววิถีชีวิตกลุ่มแม่น้ำภาคกลาง ๗) กลุ่มท่องเที่ยว Royal Coast ๘) กลุ่มท่องเที่ยวมหัศจรรย์สองสมุทร ๙) กลุ่มท่องเที่ยวเลียบบึงแม่ น้ำโขง ๑๐) กลุ่มท่องเที่ยวเส้นทางไดโนเสาร์ ๑๑) กลุ่มท่องเที่ยวมหัศจรรย์เส้นทางบุญ ๑๒) กลุ่มท่องเที่ยวอารยธรรมอีสานใต้ ๑๓) กลุ่มท่องเที่ยวเส้นทางอัญมณีและการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และ ๑๔) กลุ่มท่องเที่ยว Active Beach

แนวทางการวิจัย

- ๑) ส่งเสริมการวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้เชื่อมโยงประวัติศาสตร์อารยธรรมล้านนาและสุขภาพให้เป็กลุ่มท่องเที่ยวสำคัญของประเทศ
- ๒) ส่งเสริมการวิจัยเพื่อเชื่อมโยงกลุ่มธุรกิจและอุตสาหกรรมในภูมิภาคสู่ตลาดท่องเที่ยวตามภูมิสังคมการท่องเที่ยว
- ๓) ส่งเสริมการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรท่องเที่ยวท้องถิ่นและภูมิภาคสร้างบุคลากรรองรับการท่องเที่ยวในกลุ่มคลัสเตอร์และกลุ่มพื้นที่
- ๔) ส่งเสริมการวิจัยเพื่อนำความหลากหลายทางภูมิปัญญา วัฒนธรรม และภูมินิเวศท้องถิ่นสร้างสรรค์เป็นนวัตกรรมการท่องเที่ยวไทย

กลยุทธ์ที่ ๒ ส่งเสริมการวิจัยในกลุ่มคลัสเตอร์ของทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ

ประเทศไทยมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลาย หากแต่ทรัพยากรการท่องเที่ยวเพียงบางประเภทเท่านั้นที่มีศักยภาพในการสร้างรายได้ให้กับประเทศ ดังนั้น กลยุทธ์นี้จะเน้นการสนับสนุนทุนทรัพยากรทางการวิจัยอื่น และดำเนินการวิจัยในฐานะทรัพยากรการท่องเที่ยว (Tourism Resources) ดังนี้ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism) การท่องเที่ยวทางทะเลและชายหาด (Marine and Beach Tourism) การท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับการจัดประชุมและการจัดนิทรรศการต่างๆ (MICE Tourism-Meeting, Incentive, Convention, Exhibition Tourism) การท่องเที่ยวด้านการช้อปปิ้ง (Shopping) และความบันเทิง (Entertainment) การท่องเที่ยวกลุ่มสุขภาพความงาม (Spa and Wellness) การท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับอาหาร (Gastronomic Tourism) การบำเพ็ญประโยชน์ (Voluntary Tourism) การท่องเที่ยวที่วางอยู่บนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom-Based Tourism)

- ๑) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม องค์การการท่องเที่ยวโลก ๒๐๐๓ อ้างถึงใน การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๐ : ๘) ระบุว่า การท่องเที่ยวของโลกในศตวรรษที่ ๒๑ ใช้หลักการของแผนแม่บทของโลก

(Agenda 21) เป็นกรอบในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยคำนึงถึงหลักการ ๔ ประการ คือ ๑) การดำเนินกิจการการท่องเที่ยวในขอบเขตที่ความสามารถรองรับของธรรมชาติ ชุมชน ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนจะมีได้ ๒) ความตระหนักในกิจกรรมการท่องเที่ยวที่จะมีผลกระทบต่อชุมชน ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนอันเป็นเอกลักษณ์ และอัตลักษณ์ของชุมชนท้องถิ่น ๓) การมีส่วนร่วมของเจ้าบ้านและผู้มาเยือนต่อกิจกรรมการท่องเที่ยว ๔) การเชื่อมร้อยประสานความจำเป็นต่อการพัฒนาทางเลือกของชุมชนและกำหนดแผนงานทางเศรษฐกิจ การดำรงอยู่ของชุมชนและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างยั่งยืน ในขณะที่ยังประเทศไทยมีทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม มากเป็นอันดับ ๓ ของภูมิภาคเอเชีย (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๒ : ๘) อีกทั้ง นโยบายรัฐบาลและยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศด้านการท่องเที่ยวในระดับต่างๆ ของไทยทั้งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ นโยบายของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาด้านการท่องเที่ยว แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ๒๕๕๕-๒๕๕๙ และนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ ๘ ล้วนให้ความสำคัญกับวัฒนธรรม โดยเฉพาะนโยบายส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของรัฐบาลชุดปัจจุบันที่จัดให้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็น ๑ ใน ๑๕ สาขาย่อยของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ แสดงให้เห็นถึงทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของไทยในอนาคตได้เป็นอย่างดี ผวนกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่ไร้ความเร่งรีบเน้นเสพสุนทรียศาสตร์จากการเดินทางมากขึ้น การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีแนวโน้มจะได้รับความนิยมมากในอนาคตและเป็นจุดขายสำคัญของไทย

๒) การท่องเที่ยวทางทะเลและชายหาด ประเทศไทยมีอาณาเขตทางทะเลโดยรวมประมาณ ๓๒๐,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร และมีชายฝั่งอ่าวไทยและอันดามันยาวรวมกันประมาณ ๒,๘๐๐ กิโลเมตร โดยมี ๒๓ จังหวัดที่มีอาณาเขตติดกับทะเล (สถาบันวิจัยทรัพยากรทางน้ำ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, <http://marinepolicy.trf.or.th> เข้าถึงวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๕๔) ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวมีทรัพยากรทางทะเลและชายหาดที่สวยงามสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเยือนได้เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะจังหวัดภูเก็ต พังงา กระบี่ และสุราษฎร์ธานี ซึ่งเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางทะเลของภาคใต้ที่มีชื่อเสียงระดับนานาชาติ ในปี ๒๕๔๙ มีรายได้จากการท่องเที่ยวรวมกันสูงถึง ๑๒๒,๒๘๖ ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ ๘๓ ของรายได้รวมจากการท่องเที่ยวของภาคใต้ (๑๔๗,๒๙๗ ล้านบาท) และร้อยละ ๘๑.๓ เป็นรายได้จากนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๕๑ : ๕-๓) ส่วนภาคตะวันออก โดยเฉพาะจังหวัดชลบุรี ระยองและตราดก็สร้างรายได้ให้กับประเทศจำนวนมาก ดังนั้น การท่องเที่ยวทางทะเลและชายหาดจึงยังคงสร้างรายได้ให้กับประเทศอย่างต่อเนื่อง

๓) การท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับการจัดประชุมและการจัดนิทรรศการต่างๆ (MICE Tourism-Meeting, Incentive, Convention, Exhibition Tourism) ของไทยมีความได้เปรียบและมีศักยภาพในการแข่งขันในระดับนานาชาติ อันเนื่องมาจากความพร้อมของพื้นที่ให้บริการและสิ่งอำนวยความสะดวกในการรองรับอย่างสมบูรณ์แบบในทุกด้าน รวมทั้งความได้เปรียบของราคาค่าเงิน ส่งผลให้ธุรกิจไมซ์ไทยก้าวสู่เวทีโลก จากการจัดอันดับในปี ๒๕๕๒ ของ The Global Association of the Exhibition Industry (UFI) ซึ่งเป็นสมาคมอุตสาหกรรมนิทรรศการระดับโลก พบว่า ประเทศไทยยังคงเป็นที่ ๑ ในตลาดการจัดงานแสดงสินค้า (Exhibitions) ในภูมิภาคอาเซียน โดยเป็นผู้นำทั้งด้านจำนวนผู้ร่วมงาน จำนวนการจัดงาน ขนาดของพื้นที่จัดงานและมูลค่าการสร้างรายได้ติดต่อกันมาเป็นเวลา ๔ ปีซ้อน ซึ่งเป็นเครื่องยืนยันความสำเร็จของธุรกิจไมซ์ไทยในระดับนานาชาติได้เป็นอย่างดี (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๒ : ๒๕) ธุรกิจไมซ์สามารถนำนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศเข้ามาในประเทศไทยได้มากกว่า ๗ แสนคนต่อปี โดยนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้มีพฤติกรรมการใช้จ่ายสูงกว่านักท่องเที่ยวทั่วไป โดยในปี ๒๕๔๘ กลุ่มไมซ์มีผู้เดินทางจำนวน ๕๘๒,๓๙๒ คน มีมูลค่าการใช้จ่าย ๔๐,๕๘๖ ล้านบาท ปี ๒๕๕๓ มีผู้เดินทางจำนวน ๗๘๙,๑๒๙ คน มีมูลค่าการใช้จ่าย ๖๓,๕๐๒ ล้าน

บาท และคาดการณ์ว่าปี ๒๕๕๗ จะมีผู้เดินทางจำนวน ๘๙๓,๕๙๙ คน มีมูลค่าการใช้จ่าย ๗๖,๖๔๙ ล้านบาท จะเห็นได้ว่าธุรกิจไมซ์มีแนวโน้มดีขึ้นอย่างต่อเนื่องทั้งจำนวนผู้เดินทางและมูลค่าการใช้จ่าย (สำนักงานส่งเสริมการประชุมและนิทรรศการ, ๒๕๕๒ : ๘๕)

๔) การท่องเที่ยวด้านการช้อปปิ้ง (Shopping) และความบันเทิง (Entertainment) เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สร้างรายได้ให้กับประเทศไม่น้อยเช่นกันและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ซึ่งในปี ๒๕๔๙ ประเทศไทยมีรายได้จากการซื้อสินค้าที่ระลึก ๑๓๑,๘๖๖ ล้านบาท และปี ๒๕๕๐ เพิ่มขึ้นเป็น ๑๔๒,๔๗๘ ล้านบาท ซึ่งเพิ่มขึ้นร้อยละ ๘ ในขณะที่รายได้จากกิจกรรมบันเทิงในปี ๒๕๔๙ จำนวน ๕๖,๓๓๕ ล้านบาท และในปี ๒๕๕๐ จำนวน ๖๓,๘๑๗ ล้านบาท ซึ่งเพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๓.๓ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, ๒๕๕๓ : ๔๘๔)

๕) การท่องเที่ยวในกลุ่มสุขภาพความงาม (Spa and Wellness) นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเข้ามารับบริการทางการแพทย์ในไทยมากกว่าปีละ ๑.๔ ล้านคน สร้างรายได้มากกว่า ๔๕,๐๐๐ ล้านบาท บริการทางการแพทย์ที่นักท่องเที่ยวชาตินิยม ได้แก่ การตรวจเช็คสุขภาพ เลสิก ศัลยกรรมเสริมความงาม ทันตกรรม การผ่าตัด การรักษาโรคเฉพาะทางและกายภาพบำบัด (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๓ : ๒๔) การเติบโตรวมของตลาดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโลกและภูมิภาคเอเชียอยู่ในอัตราสูงอย่างต่อเนื่องประมาณร้อยละ ๒๐ และ ๒๘ ตามลำดับ ในปี ๒๕๕๓ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของไทยมีนักท่องเที่ยวชาตีย่อยละ ๖๐ มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อการท่องเที่ยวและถือโอกาสบริการทางสุขภาพด้วย ถือเป็นนักท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่ กอปรกับนโยบายรัฐบาลส่งเสริมให้ไทยเป็น “ศูนย์กลางทางการแพทย์แห่งภูมิภาคเอเชีย (Medical Hub of Asia)” หนุนเสริมให้ตลาดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพขยายตัวอย่างต่อเนื่อง (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๓ : ๕) ส่งผลให้การท่องเที่ยวในกลุ่มสุขภาพความงามขยายตัวตามไปด้วย

๖) การท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับอาหารและการบำเพ็ญประโยชน์ นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวของไทยระบุว่า การท่องเที่ยวบำเพ็ญประโยชน์ (Voluntary Tourism) เป็นกลุ่มสำคัญที่ทำให้เกิดกระบวนการเคลื่อนไหวของกลุ่มท่องเที่ยวที่ก้าวหน้าเพื่อสร้างอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน และแผนการตลาดการท่องเที่ยวไทย ปี ๒๕๕๓ ของ ททท. มีกลยุทธ์ขยายตลาดคุณภาพ ซึ่งรวมถึงกลุ่มเยาวชน (Youth) ด้วย อีกทั้ง กำหนดกลยุทธ์เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แบรนด์ประเทศไทยโดยส่งเสริมการท่องเที่ยวด้วยแคมเปญ “Amazing Thailand...Amazing Value” ภายใต้สินค้า 7 Wonders of Amazing Thailand ให้มีความสำคัญกับกลุ่มสินค้าวิถีไทย “หัวใจแผ่นดิน” (The World's Friendliness Culture) สะท้อนแนวคิดนี้ออกมาจากวัฒนธรรมและอาหารไทย รวมทั้งแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ๒๕๕๕-๒๕๕๙ ระบุว่า โอกาสสำหรับการท่องเที่ยวของไทยใน ๕ ปีข้างหน้า การขยายตัวของนักท่องเที่ยวจะเป็นโอกาสให้ไทยสามารถมีศักยภาพในการจัดการสินค้าท่องเที่ยวโดยเฉพาะการจัดการธุรกิจอาหาร

๗) การท่องเที่ยวที่วางอยู่บนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น จากนโยบายของรัฐบาลที่ส่งเสริมเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เชิงวัฒนธรรม เชิงสุขภาพและสปา โดยเชื่อมโยงธุรกิจภาคบริการ อุตสาหกรรมและเกษตรเข้าด้วยกันให้เป็นกลุ่มสินค้า เช่น ธุรกิจสุขภาพ อาหารและการท่องเที่ยว รวมทั้งสินค้าบริการที่ใช้ความคิดสร้างสรรค์บนฐานวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยที่เชื่อมโยงกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ การท่องเที่ยวลักษณะนี้จะเป็นการยกระดับเศรษฐกิจในระดับจุลภาคและยังสามารถกระจายรายได้สู่ชุมชนในระดับฐานราก

กลยุทธ์ที่ ๓ ส่งเสริมการวิจัยในกลุ่มคลัสเตอร์ตามระบบโลจิสติกส์ทางการท่องเที่ยว

ระบบโลจิสติกส์ทางการท่องเที่ยวของไทยพิจารณาจากเส้นทางการคมนาคมทางอากาศ ทางบกและทางน้ำ ซึ่งประเทศไทยมีท่าอากาศยานสุวรรณภูมิที่ใหญ่ที่สุดในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้สามารถรองรับจำนวนเที่ยวบินได้มากกว่า ๑,๐๖๙ เที่ยวบินต่อสัปดาห์ และมีศักยภาพในการรองรับผู้โดยสารได้สูงถึง ๑๐๐ ล้านคนต่อปี ในขณะที่เดียวกันมีการคมนาคมทางบก รวมถึงระบบรางที่มีการพัฒนาประสิทธิภาพ

และการเชื่อมโยงโครงข่ายให้ครอบคลุมทั่วประเทศและเชื่อมต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งมีท่าเรือน้ำลึก ระหว่างประเทศ ๘ แห่ง (ท่าเรือน้ำลึกกรุงเทพ ท่าเรือน้ำลึกแหลมฉบัง ท่าเรือน้ำลึกมาบตาพุด ท่าเรือน้ำลึก ระนอง ท่าเรือน้ำลึกภูเก็ต ท่าเรือน้ำลึกสงขลา ท่าเรือน้ำลึกปากปาราและท่าเรือน้ำลึกนราธิวาส) พร้อม เครื่องมืออุปกรณ์ที่ทันสมัย (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๓ : ๙) โดยกลยุทธ์นี้จะเน้นให้การสนับสนุน และดำเนินการวิจัยในเส้นทางการคมนาคมที่มีศักยภาพซึ่งเชื่อมโยงภายในและนอกประเทศ อาทิ เส้นทาง ทางอากาศกรุงเทพมหานคร-สิงคโปร์ กรุงเทพมหานคร-เสียมเรียบ เป็นต้น เส้นทางการบก R3A (ไทย-ลาว- จีน) East-West Economic Corridor (จีน พม่า เวียดนาม ลาว กัมพูชา และไทย) North-South Economic Corridor (ไทย-ลาว-จีน) เส้นทางการบกและทางน้ำตามกรอบความร่วมมือ IMT-GT (อินโดนีเซีย มาเลเซีย และไทย) และเส้นทางการน้ำภูเก็ต-สิงคโปร์ สตูล-ลังกาวิ เป็นต้น

แนวทางการวิจัย

๑) ส่งเสริมการวิจัยเพื่อเชื่อมโยงการท่องเที่ยวชุมชนและการปรับตัวของชุมชนในเขตพื้นที่ เส้นทางการ R3A เป็นฐานสร้างอัตลักษณ์และภาพลักษณ์ท้องถิ่นไทย

๒) ส่งเสริมการวิจัยเพื่อเสริมสร้างความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดให้มี ระบบบริการสาธารณะ ความปลอดภัย โครงสร้างพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวก ตลอดจนการสร้างสรรค ของที่ระลึกรองรับการท่องเที่ยว

กลยุทธ์ที่ ๔ ส่งเสริมการวิจัยด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน แบบมีส่วนร่วม

การสนับสนุนทุนและดำเนินการวิจัยการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ ต้องใช้ทุนธรรมชาติอย่างมั่งคั่งให้มีความมั่นคง ยั่งยืน และในท้ายที่สุดจะต้องคืนทุนต่อสังคม ซึ่งหมายถึงการ ให้ท้องถิ่นได้มีโอกาสตั้งแต่เริ่มรับรู้ตัวกระบวนการที่สมบูรณ์ในการพิจารณาทั้งในเรื่องทุนธรรมชาติและทุนทาง สังคม ซึ่งส่งผลต่อทุนทางเศรษฐกิจที่ดำรงอยู่ได้ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นแนวความคิดที่เกิดขึ้นโดยมีสาเหตุ มาจากแนวโน้ม ๒ ประการมาบรรจบกัน คือ แนวโน้มเกี่ยวกับการอนุรักษ์และแนวโน้มเกี่ยวกับความ เปลี่ยนแปลงเรื่องอุตสาหกรรมท่องเที่ยว โดยมีสาระสำคัญเรื่องแนวโน้มเรื่องการอนุรักษ์ เกิดจากการที่ ประชาชนเพิ่มขึ้น และภาวะทางเศรษฐกิจถดถอยในหลายประเทศ กิจกรรมการพัฒนาต่างๆ เช่น การตัดไม้ ทำลายป่า การทำเหมืองแร่ และการเกษตรเกิดขึ้นภายในบริเวณทั่วไป ซึ่งส่วนใหญ่ส่งผลกระทบต่อ ระบบนิเวศ จนทำให้ธรรมชาติและทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรม และผลที่ตามมาคือความไม่ยั่งยืนของการ พัฒนาเศรษฐกิจ ทำให้ประเทศต่างๆ ได้พยายามผสมผสานเรื่องของการอนุรักษ์เข้ากับการพัฒนาเศรษฐกิจ

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มีองค์ประกอบสำคัญ ๓ ประการ คือ ๑) การสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการ อนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพราะธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมถือว่าเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญ ของแหล่ง ท่องเที่ยวธรรมชาติ หากธรรมชาติและระบบนิเวศได้รับผลกระทบจากการใช้ประโยชน์ในรูปแบบใดก็ตาม โอกาสที่ ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจะเสื่อมโทรมลงหรือถูกทำลายลงก็มีอยู่สูง การให้ความรู้ความเข้าใจหรือการสร้าง จิตสำนึกแก่นักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือนจึงเป็นสิ่งสำคัญ ๒) ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ซึ่งมีความสัมพันธ์กับ องค์ประกอบแรกโดยตรง เพราะนักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มักเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความปรารถนาหรือสนใจ ที่จะศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติในลักษณะต่างๆ และสภาพภูมิทัศน์ตามธรรมชาติ ตลอดจนธรรมชาติที่ ยากลำบากต่อการเดินทางและทำท่าย และ ๓) การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น เพราะการท่องเที่ยวมีบทบาท สำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนท้องถิ่นในระยะยาวมากกว่ากิจกรรมอื่นๆ การเปิด โอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในรูปแบบต่างๆ จะช่วยให้ชุมชนได้รับ ผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม รูปแบบของการมีส่วนร่วมของชุมชน ได้แก่ การลงทุน

เกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกขนาดเล็กที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมต่ำ การเป็นมัคคุเทศก์ การนำสินค้าที่เป็นศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านมาขายแก่นักท่องเที่ยว และการจ้างงานในส่วนบริการอื่นๆ เป็นต้น

แนวทางการวิจัย

- ๑) ส่งเสริมการวิจัยเพื่อสนับสนุนโอกาสของชุมชนให้ได้รับประโยชน์ผ่านการท่องเที่ยว
- ๒) ส่งเสริมการวิจัยเพื่อสนับสนุนการสร้างผลิตภัณฑ์มาตรฐานเป็นที่ยอมรับของตลาด
- ๓) ส่งเสริมการวิจัยเพื่อสนับสนุนองค์ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรม เพื่อฐานองค์ความรู้และประโยชน์ต่อชุมชนต่อไป
- ๔) ส่งเสริมการวิจัยให้ชุมชนช่วยเหลือตนเองและปกป้องชุมชนของตนเองได้

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ สนับสนุนการวิจัยเพื่อพัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งกลไกการบริหารจัดการการวิจัยการท่องเที่ยว การสนับสนุนทุนและดำเนินการวิจัยการท่องเที่ยวที่ขาดความเป็นเอกภาพและไม่มีบูรณาการ ส่งผลให้สิ้นเปลืองทั้งงบประมาณ เวลาและบุคลากร รวมทั้งผลการวิจัยก็ไม่สามารถนำไปสู่การพัฒนาได้อย่างแท้จริง ดังนั้น ระบบบริหารจัดการการวิจัยการท่องเที่ยวของชาติในระดับต่างๆ จึงเป็น “กลไก” สำคัญที่ผลักดันให้เกิดระบบการบริหารจัดการการวิจัยการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตั้งแต่กระบวนการตั้งโจทย์การวิจัย สร้างผลการวิจัยและผลักดันสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวของไทยบนฐานความรู้ โดยเฉพาะการส่งเสริมจัดตั้งศูนย์ความเป็นเลิศทางการวิจัยการท่องเที่ยวของชาติ (National Tourism Excellence Center) ที่มีการทำงานเชิงเครือข่ายและเป็นหน่วยบริหารจัดการการวิจัยการท่องเที่ยวทั้งระบบตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงท้ายน้ำ ผ่านกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม อีกทั้งส่งเสริมพัฒนานักวิจัยการท่องเที่ยวมืออาชีพที่สามารถผลิตงานวิจัยที่มีคุณภาพด้วยวิธีวิทยาที่ทันสมัย พร้อมส่งเสริมการวิจัยการท่องเที่ยวแบบสหวิทยาการที่สามารถบูรณาการหลายศาสตร์เข้าด้วยกัน และสร้างวารสารวิชาการการวิจัยการท่องเที่ยวระดับชาติและนานาชาติเพื่อเผยแพร่ผลการวิจัยและกระตุ้นการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ต่อไป โดยมีกลยุทธ์ดังนี้

กลยุทธ์ที่ ๑ สนับสนุนการวิจัยเพื่อส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์ความเป็นเลิศทางการวิจัยการท่องเที่ยวของชาติ (National Tourism Excellence Center) ที่สามารถสนับสนุนดำเนินการวิจัยการท่องเที่ยวเชิงเครือข่ายผ่านกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

กลยุทธ์ที่ ๒ สนับสนุนการวิจัยเพื่อส่งเสริมการดำเนินการวิจัยการท่องเที่ยวแบบบูรณาการสหวิทยาการ

กลยุทธ์ที่ ๓ สนับสนุนการวิจัยเพื่อพัฒนานักวิจัยการท่องเที่ยว

กลยุทธ์ที่ ๔ สนับสนุนการวิจัยเพื่อสร้างและพัฒนาวารสารวิชาการและ/หรือการวิจัยการท่องเที่ยวระดับชาติและนานาชาติ

กลยุทธ์ที่ ๕ สนับสนุนการวิจัยเพื่อจัดทำฐานข้อมูลด้านการท่องเที่ยว

กลยุทธ์ที่ ๖ สนับสนุนการวิจัยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสนับสนุนการพัฒนาระบบข้อมูลท่องเที่ยวเชิงแผนที่อย่างเป็นระบบและมีเอกลักษณ์ความเป็นไทย

๕. เป้าประสงค์ของยุทธศาสตร์/กลยุทธ์การวิจัย

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทยผ่านระบบการบริหารจัดการการวิจัยการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การท่องเที่ยวไทยสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์และยั่งยืน สร้างเสริมองค์ความรู้เพื่อเป็นพื้นฐานสู่การสร้างศักยภาพและความสามารถเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจที่เท่าเทียม

๖. ผลผลิตและผลลัพธ์ ตัวชี้วัดและเป้าหมาย

๖.๑ ผลผลิตและผลลัพธ์ ตัวชี้วัดและเป้าหมายการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ปี ๒๕๕๕

ผลผลิตเชิงองค์ความรู้ เน้นการสร้างนโยบายระดับชาติและระดับกลุ่มจังหวัดใน 8 Tourism Sectors เพื่อให้เกิด Trickle Down Effect และ Bottom Up Effect เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาการท่องเที่ยวในภาพรวม

ผลผลิตเชิงปริมาณ ก่อให้เกิดผลการวิจัยที่สามารถยกระดับสู่การกำหนดนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวแก่หน่วยงานภาครัฐระดับกระทรวง กรม และท้องถิ่น หน่วยงานภาคเอกชน และภาคประชาชนผ่านกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมที่เสริมสร้างศักยภาพแก่ภาคีทางการท่องเที่ยวให้สามารถพัฒนาการท่องเที่ยวบนฐานความรู้สู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์

๖.๒ ผลผลิตและผลลัพธ์ ตัวชี้วัดและเป้าหมายการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

๑) ผลผลิตและผลลัพธ์ ตัวชี้วัดและเป้าหมายการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ปี ๒๕๕๖ ได้ นโยบายระดับชาติและระดับกลุ่มจังหวัดในกลุ่มการท่องเที่ยวทางทะเล

๒) ผลผลิตและผลลัพธ์ ตัวชี้วัดและเป้าหมายการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ปี ๒๕๕๗ ได้ นโยบายระดับชาติและระดับกลุ่มจังหวัดในกลุ่มการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และมรดกโลก

๓) ผลผลิตและผลลัพธ์ ตัวชี้วัดและเป้าหมายการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ปี ๒๕๕๘ ได้ นโยบายระดับชาติและระดับกลุ่มจังหวัดในกลุ่มการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

๔) ผลผลิตและผลลัพธ์ ตัวชี้วัดและเป้าหมายการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ปี ๒๕๕๙ ได้ นโยบายระดับชาติและระดับกลุ่มจังหวัดในกลุ่มการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับการจัดประชุมและการจัดนิทรรศการต่างๆ (Meetings Incentive Conference Exhibition : MICE) การท่องเที่ยวด้านการช้อปปิ้งและความบันเทิง การท่องเที่ยวกลุ่มสุขภาพความงาม และการท่องเที่ยวเพื่อบำเพ็ญประโยชน์

ทั้งนี้ผลผลิตและผลลัพธ์ ตัวชี้วัดและเป้าหมายการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ของทุกปีในทีกล่าวมาในข้างต้นมีความประสงค์ให้เกิด Trickle Down Effect และ Bottom Up Effect เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาการท่องเที่ยวในกลุ่มการท่องเที่ยวทางทะเล โดยเน้นให้ผลการวิจัยเป็นที่สนใจของสาธารณะและนำไปสู่การกำหนดนโยบาย สร้างฐานข้อมูลและสร้างเครือข่ายผ่านกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม ที่เสริมสร้างศักยภาพแก่ภาคีทางการท่องเที่ยวให้สามารถพัฒนาการท่องเที่ยวในกลุ่มการท่องเที่ยวทางทะเลบนฐานความรู้สู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์และนโยบายด้านการท่องเที่ยวที่ตอบสนองความต้องการเร่งด่วนของพื้นที่ โดยผลผลิต ประกอบด้วย งานวิจัยมากกว่าร้อยละ ๘๐ ที่ วช. สนับสนุนในปี ๒๕๕๖ เป็นที่สนใจของสาธารณะและถูกยกระดับสู่การกำหนดนโยบายเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวระดับชาติ นโยบายการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวในกลุ่มการท่องเที่ยวทางทะเลในระดับต่างๆ ในระดับมหภาคและจุลภาคไม่น้อยกว่า 5 Sectors ที่มีศักยภาพ หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนที่เข้าร่วมกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมไม่น้อยกว่า ๑๕ หน่วยงาน ผู้เข้าร่วมในกระบวนการวิจัยไม่น้อยกว่า ๕๐๐ คน นักวิจัยรุ่นใหม่ทางการท่องเที่ยวได้รับการพัฒนาไม่น้อยกว่า ๕๐ คน นักวิจัยข้ามสาขาสู่สาขาการท่องเที่ยวไม่น้อยกว่า ๕๐ คน เครือข่ายการวิจัยการท่องเที่ยวทางทะเลไม่น้อยกว่า ๑๕ เครือข่าย สถาบันการวิจัยเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ ๑ ศูนย์ ฐานข้อมูลการวิจัยการท่องเที่ยวทางทะเล ๑ ฐาน และสร้างนโยบายด้านการท่องเที่ยวที่ตอบสนองความต้องการเร่งด่วนของพื้นที่

นอกจากนี้ในปี ๒๕๕๙ ความต้องการผลผลิตและผลลัพธ์ ตัวชี้วัดและเป้าหมายการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ยังเพิ่มความต้องการในข้างต้นแล้วยังต้องการเครือข่ายการวิจัยการท่องเที่ยวในกลุ่มการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพิ่มเติมไม่น้อยกว่า ๕ เครือข่ายอีกด้วย และมีฐานข้อมูลการวิจัยการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับการจัดประชุมและการจัดนิทรรศการต่างๆ (MICE) การท่องเที่ยวด้านการช้อปปิ้งและความบันเทิง การ

ท่องเที่ยวในกลุ่มสุขภาพความงามและการท่องเที่ยวเพื่อบำเพ็ญประโยชน์ ๑ ฐาน และนโยบายด้านการท่องเที่ยวที่ตอบสนองความต้องการเร่งด่วนของพื้นที่

๗. หน่วยงานหลักและเครือข่ายที่สำคัญที่เกี่ยวข้อง

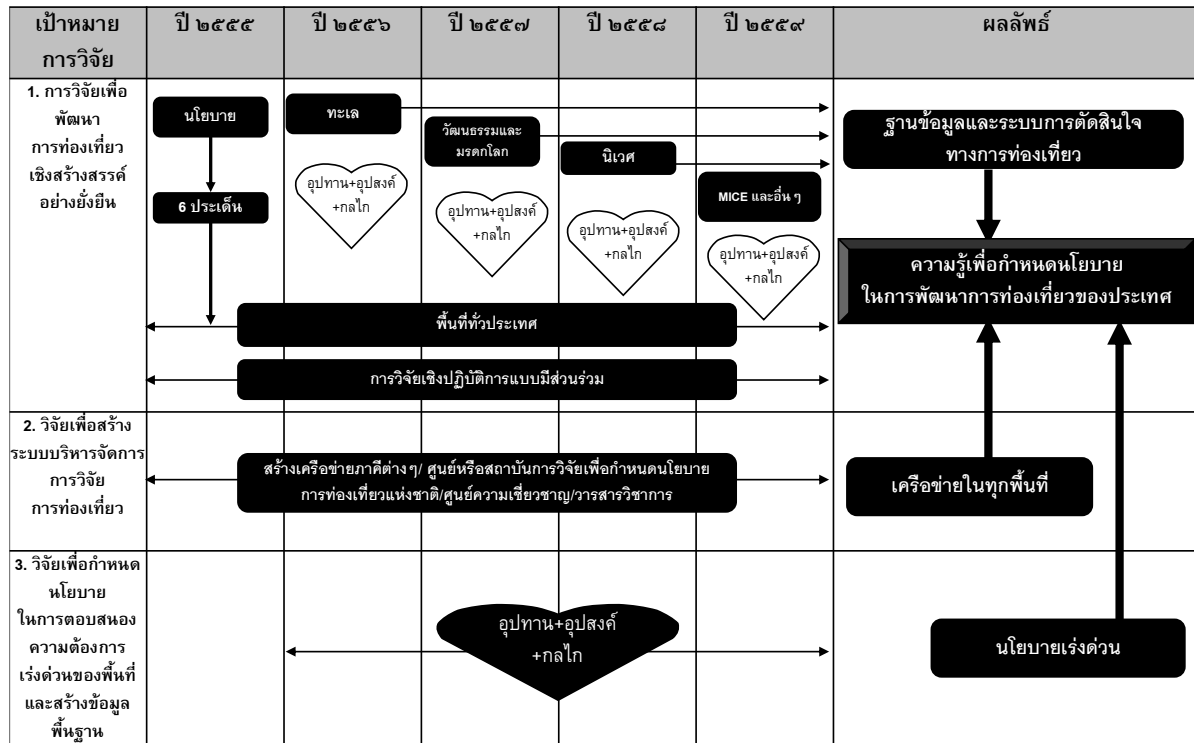
๗.๑ หน่วยงานหลัก

- ๑) กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
- ๒) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
- ๓) กระทรวงวัฒนธรรม
- ๔) กระทรวงศึกษาธิการ
- ๕) กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
- ๖) สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ
- ๗) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
- ๘) สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร
- ๙) สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข
- ๑๐) สำนักงานปรมาณู
- ๑๑) สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
- ๑๒) สำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมแห่งชาติ
- ๑๓) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
- ๑๔) สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา
- ๑๕) สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
- ๑๖) สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
- ๑๗) สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย เป็นต้น

๗.๒ หน่วยงานเครือข่ายที่สำคัญ

- ๑) สมาคมโรงแรมไทย
- ๒) สมาคมมัคคุเทศก์อาชีพ
- ๓) สถาบันการศึกษารัฐ และเอกชน
- ๔) กรมส่งเสริมการเกษตร

๘. แผนงานวิจัยหลักและกรอบเวลา

ภาพ ๓ แผนการสนับสนุนทุนวิจัย สาขาการบริหารจัดการการท่องเที่ยว พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๘

แผนการสนับสนุนทุนวิจัย สาขาการบริหารจัดการการท่องเที่ยว พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙ โดยในปี ๒๕๕๕ เน้นการสนับสนุนการวิจัยเพื่อนำไปสู่การสร้างนโยบายใน ๖ ประเด็น ประกอบด้วย ๑) การปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทยในภาพรวมและราย Sector ในแต่ละ Cluster ๒) การพัฒนาทุนมนุษย์ของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเพื่อรองรับการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ๓) การเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและมูลค่าคงเหลือทางการท่องเที่ยวของชาติ ๔) การเพิ่มมูลค่าและคุณค่าเพิ่มทางการท่องเที่ยวของชาติ ๕) การค้นหาอัจฉริยภาพและรักษาฐานทรัพยากรทางการท่องเที่ยวของชาติ และ ๖) การส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวคุณภาพนานาชาติ ซึ่งดำเนินการวิจัยในพื้นที่ทั่วประเทศด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ส่วนแผนการสนับสนุนทุนวิจัยระหว่างปี ๒๕๕๖-๒๕๕๘ พิจารณาประเด็นการวิจัยจากประเภทการท่องเที่ยวที่สร้างรายได้จากการท่องเที่ยวต่อนักท่องเที่ยว ๑ คน เรียงลำดับจากมากไปสู่น้อย เนื่องจากแนวโน้มความต้องการนักท่องเที่ยวคุณภาพที่มากขึ้น รายได้จากการท่องเที่ยวต่อคนเบื้องต้นจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการจัดลำดับประเภทการท่องเที่ยวสำหรับการวิจัยในแต่ละปี จากกลุ่มคลัสเตอร์ภูมิสังคมการท่องเที่ยว ๑๔ กลุ่มพื้นที่ สามารถนำมาจัดประเภทการท่องเที่ยวได้เป็น ๓ ประเภท ซึ่งมีจำนวนนักท่องเที่ยวรายได้จากการท่องเที่ยวและรายได้จากการท่องเที่ยวเฉลี่ยต่อคน ดังนี้ ๑) การท่องเที่ยวทางทะเล ประกอบด้วย ๓ กลุ่ม กลุ่มท่องเที่ยว Active Beach กลุ่มท่องเที่ยว Royal Coast และกลุ่มท่องเที่ยวมหัศจรรย์สองสมุทร มีจำนวนนักท่องเที่ยว ๓๔,๒๔๐,๘๒๑ คน รายได้จากการท่องเที่ยว ๒๖๖,๒๐๘.๘๖ ล้านบาท และรายได้จากการท่องเที่ยวเฉลี่ย ๗,๗๗๕.๖๑ บาทต่อคน ๒) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและมรดกโลก ประกอบด้วย ๕ กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนา กลุ่มท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มน้ำภาคกลาง กลุ่มท่องเที่ยวอารยธรรมอีสานใต้ กลุ่มท่องเที่ยวมหัศจรรย์เส้นทางบุญ และกลุ่มท่องเที่ยวเส้นทางไดโนเสาร์ มีจำนวนนักท่องเที่ยว ๗๐,๐๗๔,๓๕๗ คน รายได้จากการท่องเที่ยว ๔๑๗,๐๐๒.๕๒ ล้านบาท และรายได้จาก

การท่องเที่ยวเฉลี่ย ๕,๙๕๐.๘๖ บาทต่อคน ๓) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประกอบด้วย ๖ กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มท่องเที่ยวธรรมชาติ กลุ่มท่องเที่ยวเชิงนิเวศและผจญภัย กลุ่มท่องเที่ยวมรดกโลกเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กลุ่มท่องเที่ยววัฒนธรรม กลุ่มท่องเที่ยวเส้นทางอัญมณีและการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และกลุ่มท่องเที่ยวเลียบฝั่งแม่น้ำโขง มีจำนวนนักท่องเที่ยว ๕๒,๘๖๖,๒๕๐ คน รายได้จากการท่องเที่ยว ๑๖๑,๓๖๐.๑๒ ล้านบาท และรายได้จากการท่องเที่ยวเฉลี่ย ๓,๐๕๒.๒๓ บาทต่อคน (ดังตาราง ๒) จะเห็นได้ว่าการท่องเที่ยวทางทะเลสามารถสร้างรายได้ต่อหัวสูงที่สุด รองลงมาเป็นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและมรดกโลก และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตามลำดับ

ดังนั้น ในปี ๒๕๕๖ จึงเน้นการวิจัยประเภทการท่องเที่ยวทางทะเล ส่วนปี ๒๕๕๗ เน้นการวิจัยประเภทการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและมรดกโลก และปี ๒๕๕๘ เน้นการวิจัยประเภทการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตามลำดับ ซึ่งจะครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ นอกเหนือจากการท่องเที่ยว ๓ ประเภท ดังกล่าวแล้ว ยังมีการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับการจัดประชุมและการจัดนิทรรศการต่างๆ การท่องเที่ยวด้านการช้อปปิ้งและความบันเทิง การท่องเที่ยวกลุ่มสุขภาพความงาม และการท่องเที่ยวเพื่อบำเพ็ญประโยชน์ที่สร้างรายได้ให้กับประเทศไม่น้อยและยังมีแนวโน้มได้รับความนิยมมากยิ่งขึ้น ในปี ๒๕๕๙ จึงเน้นการวิจัยสำหรับการท่องเที่ยวประเภทดังกล่าว การสนับสนุนทุนวิจัยระหว่างปี ๒๕๕๖-๒๕๕๙ มุ่งเน้นการวิจัยอุปสงค์ทางการตลาดการท่องเที่ยว อุทยานการท่องเที่ยวและกลไกการจัดการการท่องเที่ยวสำหรับการท่องเที่ยวในแต่ละประเภท โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน สร้างระบบบริหารจัดการการวิจัยการท่องเที่ยว กำหนดนโยบายในการตอบสนองความต้องการเร่งด่วนของพื้นที่และสร้างข้อมูลพื้นฐาน ซึ่งในปี ๒๕๕๗-๒๕๕๙ จะสนับสนุนการวิจัยในประเภทการท่องเที่ยวของปีก่อนด้วยเพื่อเป็นการต่อยอด

ผลผลิตของการวิจัยทั้ง ๕ ปี จึงได้ฐานข้อมูลและระบบการตัดสินใจทางการท่องเที่ยว เครือข่ายในทุกพื้นที่และนโยบายเร่งด่วนที่เป็นความรู้เพื่อกำหนดนโยบายในการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศต่อไป

๙. ปัจจัยแห่งความสำเร็จของยุทธศาสตร์/กลยุทธ์การวิจัย

๙.๑ รัฐบาลให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาและพัฒนาด้านการท่องเที่ยวอย่างจริงจัง จัดสรรงบประมาณ เพื่อการวิจัยอย่างเพียงพอและเหมาะสม

๙.๒ หน่วยงานบริหารงานวิจัยมีการบริหารงบประมาณเพื่อการวิจัยด้านการท่องเที่ยวอย่างมีเอกภาพและมีประสิทธิภาพ

๙.๓ หน่วยงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีการประสานความร่วมมือบูรณาการการดำเนินการวิจัยภายใต้ยุทธศาสตร์การวิจัยเดียวกันอย่างเข้มแข็งและต่อเนื่อง

๙.๔ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาและพัฒนาด้านการท่องเที่ยวมีการประสานความร่วมมือนำผลงานวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาอย่างจริงจัง

๑๐. แนวทางการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์/กลยุทธ์การวิจัย

๑๐.๑ แผนปฏิบัติการที่ชัดเจนและเป็นระบบ (Action Plan)

ภายหลังจากการกำหนดยุทธศาสตร์การวิจัยรายประเด็นด้านการท่องเที่ยวแล้ว จะมีการกำหนดแผนปฏิบัติการที่ชัดเจนและเป็นระบบ และวางต่อเนื่องเป็นระยะยาวเพื่อให้แผนการวิจัยด้านต่างๆ มีความเชื่อมโยงสอดคล้องกันและส่งผลต่อการพัฒนาประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการกำหนดหน่วยงานและบุคลากรที่รับผิดชอบ พร้อมแผนดำเนินงาน รวมทั้งช่วงเวลาการทบทวนและปรับยุทธศาสตร์การวิจัย

ระยะต่อไป ในกรณีที่มีสถานการณ์ใหม่ หรือสถานการณ์ที่แตกต่างจากเคยศึกษาไว้ อันจะทำให้ยุทธศาสตร์การวิจัยมีความสอดคล้องกับสถานการณ์ความเป็นจริงมากขึ้น

๑๐.๒ การสื่อสารและการประสานงาน

ยุทธศาสตร์การวิจัยรายประเด็นด้านการท่องเที่ยว จะเกี่ยวข้องกับภาคส่วนและองค์กรจำนวนมากและเป็นแผนระยะกลาง ดังนั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีกลไกการสื่อสารอย่างใกล้ชิด ทั้งถึงและต่อเนื่อง โดยอาจมีการจัดตั้งเป็นเครือข่ายของแต่ละภาคส่วน (Sector Networking) และข้ามภาคส่วน (Inter-Sector Networking) และอาจผนวกกับเครือข่ายออนไลน์ พัฒนาเป็นระบบสังคมออนไลน์ (Social Networking) ซึ่งจะเป็นช่องทางที่เหมาะสมในระยะเวลา ๑๐ ปีข้างหน้า ในการดำเนินการการพัฒนาสังคมออนไลน์จะเป็นการยกระดับความร่วมมือของนักวิจัยในสหวิทยาการ และช่วยอำนวยความสะดวกในการติดต่อสื่อสารและประสานงาน รวมทั้งการเผยแพร่ข้อมูล การโต้ตอบ และกระทำการติดต่อขอข้อมูลการวิจัยระหว่างภาคส่วนได้

๑๐.๓ ความพร้อมด้านทรัพยากร

มีการเตรียมความพร้อมด้านทรัพยากร ได้แก่ ความพร้อมด้านบุคลากร ด้านระบบงาน และความพร้อมด้านระบบฐานข้อมูลและสารสนเทศที่ใช้สำหรับการวิจัย บุคลากรที่สนับสนุนการวิจัยต้องมีความรู้ และมีจำนวนเพียงพอในการประสานงาน ระบบงานต่างๆ จะต้องมีความคล่องตัวที่เอื้อให้นักวิจัยสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ระบบฐานข้อมูลการวิจัยในปัจจุบันยังมีลักษณะกระจัดกระจายและไม่ทันสมัย ซึ่งเป็นอุปสรรคอย่างมากต่อการวิจัยในอนาคต จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาระบบฐานข้อมูลและสารสนเทศการวิจัยที่เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนสามารถเข้าถึงและมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบสารสนเทศและฐานข้อมูลดังกล่าวในขอบเขตที่กำหนด มีการเชื่อมโยงกับฐานข้อมูลการวิจัยขององค์กรและภาคส่วนอื่นทั้งภายในและภายนอกประเทศ มีการประมวลผลปัญหาและถอดบทเรียนของการดำเนินงานในรูปแบบต่างๆ เพื่อจะนำไปพัฒนารูปแบบด้านการท่องเที่ยวต่อไป

๑๐.๔ วัฒนธรรมการวิจัย

สร้างเสริมวัฒนธรรมการวิจัย เช่น ควรส่งเสริมให้ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และองค์กรต่างๆ ได้มีโอกาสร่วมในการทำวิจัยในส่วนที่เกี่ยวข้องในด้านการท่องเที่ยวตั้งแต่ขั้นตอนการเริ่มต้นการทำวิจัย โดยอาจร่วมแสดงความคิดเห็นต่อข้อเสนอการทำวิจัย และการร่วมวิจารณ์และเสนอแนะผลการวิจัย นอกจากนี้การเผยแพร่องค์ความรู้งานวิจัยไปสู่วงกว้างทั้งในประเทศและระดับสากล

๑๑. แนวทางในการติดตามและประเมินผล

การขับเคลื่อนให้ยุทธศาสตร์การวิจัยรายประเด็นด้านการท่องเที่ยว บรรลุวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องมีการติดตามและประเมินผลที่ดีควบคู่ไปด้วย โดยใช้การบริหารจัดการระบบวิจัยซึ่งเป็นกลไกในการติดตามและประเมินผลที่เป็นระบบ ดังนี้

๑๑.๑ การประเมินก่อนดำเนินการวิจัย (Ex-Ante Evaluation) เพื่อวิเคราะห์ถ่วงถ่วงข้อเสนองานวิจัยที่เหมาะสมและสอดคล้องตามยุทธศาสตร์การวิจัย

๑๑.๒ การติดตามผลระหว่างดำเนินการวิจัย (Ongoing Evaluation) เพื่อรับทราบปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานที่เกิดจากการนำยุทธศาสตร์การวิจัยดังกล่าวไปปฏิบัติ ว่าสามารถตอบโจทย์ความต้องการได้อย่างถูกต้องหรือไม่

๑๑.๓ การประเมินผลหลังดำเนินการวิจัย (Ex-Post Evaluation) ของงานวิจัยที่หน่วยงานดำเนินการวิจัยเสร็จสมบูรณ์แล้ว โดยเฉพาะการประเมินผลความคุ้มค่าของการวิจัย เพื่อประเมินผลผลิตและ/

หรือผลลัพธ์ของการวิจัยโดยเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย และเป้าประสงค์/ตัวชี้วัดของ
ยุทธศาสตร์การวิจัย